Tečaj XIV. **NOVICE** List 80.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 4. oktobra 1856.

Glas vpijočega v zadevah vinstva našega.

Koliko koristno podučivnega so nam že naše „Novice“ od vinstva povedale, da človeka stud pretrese, ako pomisli, da se bob v steno luča in da je zaman vse vpiranje za srečo domovine. Navada je strašna železna srajca.

Letos je vinstvo na našem Dolenskem sploh, z malim izjemkom, se tako dobro vspešilo, da ne moremo si boljšega želeti, in ko bi, kakor lani in vselej samogoltnih drist za tergatev ne bilo, bi lahko prav dobro kapljico píli, ne pa (izvzemši dobre pridelke, kterim radi vso čast in hvalo damo) „čvička matička“, ki kôzi za rog vlit, krik napravi, človeku pa červičje v trebuh nažene, in mu želodec v gube zvleče. — Tudi, ako bi naši vinorejci modro ravnali, bi ga lahko za drage dnarce prodali, in bi naši mestnjani ne kupovali za svoje suhe gerla tako naglo Estrajha, Ogra ali Horvata. Vreme se je letos našemu vinstvu tako urilo, da si boljšega misliti ne moremo.

Letošnjo spomlad je res terta pozno cvesti pričela, in o lepi godi, kakor si je vinorejci sami želé, in pozneja gorkota je tertje lepo zgodila, tako, da h koncu vélikega serpana in v pričetku kimovca se je grojzd dobil, da ga je človek z veseljem obral pa še perste za njim oblizal.

Pa kaj, ker mnogi naših Dolencov si dar Božji sami pokazé, in dobrotljivega Stvarnika po rokah bíjejo. Kvaterni teden v jeseni, to je, po mali maši, vse sploh in na mah v nograde seže; je že grojzdje zrelo ali ne, je vse eno! Pri grojzdji je takrat še veliko jagod terdih, ko kost, se morajo tedaj z batico stleči, — al jesenske „kvatre katre“ se vse, tudi posiljeno in griževo, lepo gladko pozorí in je za jerhasto gerlo medica. Samogoltnost in strah, da bi kaki memogredoči človek ktere jagode ne pozobal, to prerano dristanje napravlja, človeku pa, ki griževo godlo píje, v trebuh kvisk in vrisk nažene, da je joj.

Kaj tedaj je vzrok, da pri nas na Krajnskem skorej vsako leto, maloktero bi mogel izvzeti, namesto dobrega, sladkega vinca, toliko „čvička matička“ popijemo? Obnebje (klima), zemljína itd. — boš djal — vzrokuje, da mi ne moremo sploh takošne kapljice pridelati, kakor jo Štajarci, Horvatje, Ogri ali tudi Estrajhi pridelajo. Res je to, ne bom ti té odbijal; ali verjemi mi, prijatel, da je grozno veliko na tem ležeče: kakošno tersje se zaredí in kdaj se tergat gré. Verjemite mi, vinorejci, da vaše „kvatre katre“ čisto nič ne vedó, in vam vašo vinsko kapljico skorej vsako leto, več ali manj, pohabijo. Da toplo obnebje na Laškem, Dalmatinskem, Ogerskem itd. in zemljinske zadeve veliko k dobri kapljici pripomorejo, je gola resnica; al zasadba v enakem času zorečih plemen, in po mogočosti tudi tergatev o pravi dôbi, neizrečeno veliko storiti zamorejo.

Ne morem reči, da naši vinorejci lenega pasejo, in da bi bili v zanikernost utopljeni. Ne, ne! — in to še stokrat rečem — da ne. Kar je hvale pri vas vredno, se hvaliti mora, in rad očitno hvalim. Že pozimi, če kolikaj vreme pripustí, začnó naši vinorejci za nograd skerbeti, kole sekati, béliti ali skubljati jih, si jih za spomladansko natiko pripravljati. Cele rajde vozov s količi sem mnogokrat srečal na cesti, in se jim ogibati mogel, in to pozimi, kadar je dober sninec bil. Tudi za gnoj se pridno skerbí, in kadar dôba za delo pride, vso hišno družino sami nogradi požró, tako, da je ni skorej žive duše domá. Le toliko kdo (kaka babura ali otrok) domá ostane, da živino opravi, se vé da tako, da se Bogu usmili. (Ako bi tukajšni kmet le polovico toliko za siromašno živino pozimi storil, kakor za nograd, kterega si v jeseni pohabi, bi lahko mož bil perve verste, tako je pa siromak na cente. Ko bi sirotna živina kakor človek na sodni dan iz grobov zlezla, bi marsikteremu zanikernemu gospodarju za herbtom stala in na glas vekala: „zakaj nisi za-me tako kakor za nograd skerbel“?) — Tudi okopani in opléti so naši nogradi na Dolenskem tako, da jih je veselje viditi. Pa še tudi za sv. maše naš vinorejec skerbí, da bi mu Bog nograd hude ure občuval, in če vidi, da se ob času cvetja in pri poletni rasti terti po volji godí, veselja poskakuje in se že naprej raduje, kako ga bo žulil in kerhal v jeseni. Al kaj! Kadar svoje negodne „kvatre katre“ na tertji zapazi, pozabi vse in si neučakano celotni pridelk sam shabi.

Da delaš in se svojega pridelka veseliš, prijatel, je prav, ker nihče ti tega zameriti ne more. Al delati, se potiti, naposled pa si delo z nogami potaptati, nezrelo grojzdje tergati in si grižovca — cvička — pridelati, o tem zaslužiš, da bi se ti na čeli pušalo. Če si delal pa skerbel, se potil pa vkvarjal, pusti terto vendar vsaj še nektere dneve na miru, da grojzdje do dobrega dozorí in se za vsacega poštenega človeka dogodí. Ne glej tedaj na svoje „kvatre“, ampak na to, ali so pri grojzdji že repulje (peceljni) vele ali suhljate; to, dragi moj, je znamenje, da so zemeljni sokovi terto že zapustili, da je tedaj zrela, in ti še le sedaj s perstom kaže, da je čas tergatve prišel. Če pa tergaš pred tem časom, posebno, če ti vreme ne nagaja, vedi, da dobrotljivi natorí v lase segaš in se grozno nad njo pregrešaš. Zapazivši tedaj, da so pri grojzdji repulice vele, suhljate, idí z Bogom tergat grojzdje, in če boš tudi kak bokal mošta manj pridelal, bo pa kapljica veliko veliko bolja in jo boš veliko dražje prodal, ne boš tedaj čisto nič zgubil. Se boš pa ti po svoji nespametni navadi vselej le „kvaternega tedna“ deržal, brez premislika, da so leta zavoljo dozora razne, bodo naši Krajnci na Gorensko in Notranjsko, kadar bomo železnice na vse straní dobili, v hlaponih po druge vina ne pa po tvojega „cvička matička“ hodili. Zapameti si to dobro, moj Dolenec! da železnice predelujejo svet, da svet se po njih krajša, da po njih ni deleč nikamor po blago in tudi vožnja ni predraga. Že ko je ogerska meja padla in ž njo dacija za vino, je potreslo to vinsko kupčijo; železnice bojo drugi potres. Namesto da bi dobro kapljo (in taka je vaš „márun“, če je dobro gleštan) lahko prodajali, bote „cvička“ sami pili, da vam bo presedal. Res, da so naši dolenski kraji za vinorejstvo včasih enmalo prepozni, — da v jeseni dostikrat ravno ob tergatvi dež tako natiskati prične, da se grojzdje razpoka in se ga gnjiloba polastí, da potem ni druzega pripomočka, ako vinorejec za svoje dela kaj hoče imeti, da nograd obere, če mu tudi še veliko do dozora manjka. Ta za vinogradnike živa nadloga letos ne nagaja; kdor bo tedaj letos griževca pridelal, je sam sebi hudoba. (Konec sledí.)

Dobrovoljni sveti zastran sadjoreje.

Korist sadjoreje je očitna ko beli dan: češ sirovega, češ kuhanega, češ suhega, češ na kozici, češ pečenega sadja; češ med kašo zmešanih češpelj (kreke), češ trave za živino, ki na vertih s sadnim drevjem obsajenih prebogato raste; češ sladkega vina ali češ žganjice, češ kisa (jesiha) ali presladkega medú, ki ga pridne čbelice pobirajo po cvetečem drevji, — povsod povsod ti kaže obilen dobiček sadjoreje, ktera malo truda prizadeva, pa obilo donaša, kadar je letina ugodna. Dobro bi bilo, ako bi ob cestah in potih sadunosno drevje sadili; koliko prazne zemlje bi se v prid obernilo in koliko lepši bi bili mnogi kraji!

Vsaka začetna ali ljudska šola na kmetih naj bi precej skerbela, da bi ji srenja (soseska) odločila kako mesto za sadni vert, kjer bi učitelj svojo šolsko mladino podučeval v poglavitnih opravilih sadjorejnih.

Vsak duhoven pastir naj bi sadjorejo pri vsaki priložnosti priporočal; naj več zamore on, kakor nas vesele skušnje učé, za pospeh nje storiti z besedo in djanjem, vedno se oziraje na sv. evangeli, kteri govorí „od semena“, „od drevesa, ki dobrega sadú ne rodí“ itd. Ko je duhovni pastir skerbel naj pervo za dušni blagor svojih ovčic, ni nobenemu drugemu toliko priložnosti dane, kakor njemu, tudi pripomoči k posvetnemu pridu njegovih duš.

Županije (komuni) bi se imele prav živo poprijeti, da v okolici njih se čedalje več sadja zasadí; bratovsko bi mogel eden drugemu pomagati, da se spravi sadjoreja krepko na noge.

Vsem učiteljem pa, ki se o sadjoreji z otročiči mučijo, osobito pa marljivim, ki imajo pokazati, da so veliko sadili, cepili, požlahnili, presadili, naj bi se ta njih trud s kakim veseljem povernil, na priliko s primernim darilom.

Kakor hitro bi sadjoreja se dobro ukoreninila, bi tudi čbelarstvo se povzignilo in tudi svoj dobiček donašalo.

J. Kranjski.

Lepoznanske stvarí.

Pesme in njih presoja. (Konec.)

Zraven teh duševnih ali notranjih lastnost morajo pesmi (pesmotvori) tudi unanjo njim dostojno obliko imeti, in to je drugi poglavni stvoritelj, na kterega presojevavec dobro paziti ima.

Lirika ljubi priličbe (alegorije), trope in druge prislikajoče oblike, ktere pa tudi ne smejo tako jedna na drugi skopčane biti, da zakrivajo zápopadek pesmi in razumljenje temnijo. Epika se derží prostega, naravnega jezika in sem ter tje naravnih priličnih prispodobljenj. Dramatika sopet stopa v sredi med njima in se vsakega enakomerno poslužuje.

Tretje in zadnje poglavje v presoji ali kritiki je, da se umetniške pesmi od národnih razločujejo. Národne pesme so izvor, so duša in izraz mislenja narodovega. One se ne morejo navadni kritiki podvreči, ker se od njih ne more reči, kakošne da bi morale biti, ker jih narod po nobenih umetniških pravilih ne sostavlja; od njih se samo to reči dá, kakošne so. Drugače je pa pri umetniških pesmih, ktere se morajo ravnati po strogih pravilih gledé zapopadka njih in pa oblike.

Ako tedaj hoče, da kritikar pravilno pretresuje kakošno pesem, mora (oprostite, da še jedenkrat v kratkem to ponavljam!) od pravíla do pravíla posamnih verst pesmotvorov stopati. Sosebno mora gledati, ali je zapopadek dostojen popevanja liriškega, ali pripovedanja epiškega ali predstavljanja dramatiškega; dalje koliko stopnjo je dospel v liriki se epike, v epiki se lirike rešiti, in ako je v dramatiki oboje tako v en venec spletel in zjedinil, da značajne svojstva nobenega teh stvoril ne motijo in kako se je javnih obličnih pravíl deržal.

H koncu moram še nekaj omeniti, kar malokter kritikar prevdari, namreč osebne lastnosti in svojstva pevcove, ktere njegovim delom, negledé na vse drugo, poseben oseben značaj dajajo. Mnogo ali večidel kritikarjev potrebuje in céni pesmi po svojem notrajnem merilu, in nemilo ognjusi vse, kar se temu ne priličuje; pred sodniščem takega presojevavca samo njegove lastne pesmi veljajo. — So pa tudi kritikarji, kteri imé pevca za mérilo imajo. Tako se še zmiraj svojega nekdanjega profesora spominjam, kteri je po tem vodílu naše šolske naloge presojeval; kdor je naj bolje latinsko, gerško, zemljopis, matematiko itd. razumel, tisti je tudi „per analogiam“ leposlovne naloge naj izverstneje izdeloval. Vse take kritike pa kažejo plitvo glavo. — Naj večja pregreha, ktere se kritikar vkriviči, je pa, če se pevcu gerdo ruga, če njegove pogreške zasmehuje in če v svoji presoji očitno razodeva, da po nečimernem psovanji želí pisatelja pred svetom gerditi in osramotiti. Gotovo take sline bolj kritikarja kakor pisatelja gnjusijo. Kritika mora biti vselej možato in spodobno pisana, kajti nje poglavni namen je podučiti, ne pa serd napravljati in pa škandal.

Iz Zagreba. K. Žavčanin.

Ozir po domačii.

Slap „Zaveršnica“ v Bohinji.

Mnogo naravskih lepotij zaljša milo našo domovino, zato jo ogledujejo radi domači, pa tudi ptujih priroma obilno število slednje leto zastran tega v Krajno. Da se blizo vsak zadovoljen odtod verne, nam spričujejo slavnih naravoslovcov mnoge pravične razsodbe, ktere pogostoma v raznih časnikih in bukvah beremo. Ako bi pa po izgledu drugih dežel domači sinovi se še bolj po domovini ozirali in znamenitosti raznih krajev pridno popisovali, gotovo bi naša domovina še vse bolj slovela kakor tako sloví. Sicer imamo odkritega že mnogo, kar nam je v ponos; nič manj pa se tudi še nahajajo lepotije in imenitnosti, kterih očitno imenoval še nihče ni naših ljudí. One se še ponižno skrvajo očém učenega naravoslovca; le priprosti kmetič in prebivavec visocih planin vé za nje, pa jih, žalibog, ceniti ne ume. — Ena takih lepotij je slap „Zaveršnica“, od kterega je bilo govorjeno v 61. listu „Novic“.

Ako popotnik pride iz Bleda v Bohinj, se mu na pervem, in ako nasprotno gré iz Bohinja proti Bledu, na zadnjem bolj odpertem polji pokaže ob cesti vas Nomen. Naslonjena je na levo znožje visocih gorá in stojí ravno na iztoku doline, ki se koj ob pričetku v dva ozka stremena cepi. Po vsakem se pripodí potok, ki se pa še za vasjó v enega steka in prijazno skoz vas šumljaje urno Savi naproti hití. Levi vir omenjenega potoka je bolj vodnat memo desnega; viditi ga pa tudi zamoremo iz ceste sred vasí, kako se v globoki strugi dolinice pervič precej visoko gori, drugič nekoliko nižje čez dvé stermi skali proti ravnini premeta in peni tako belo, da bi človek skoraj mislil, živo srebro izvira iz gromovitih preduhov in podnožij mogočnega Triglava ter hití napajat livade bohinske. Tukaj sred vasí te, dragi bravec, vabi pri hiši štev. 15 lepa steza proti bregu, ki te pelja po precej stermi, pa dovolj zložni poti visoko gori proti tihi dolinici. Potok si sicer pustil na levo, pa glasno bobnenje njegovih valov te tako dolgo tako mično v svojo neposredno bližavo vabi, da poslednjič visoko gori res zopet do njegove struge prideš. Ako si urno stopal, si do tukaj komaj 20 minut časa potreboval; al zdaj zložna pot mahoma neha, — skale ti prečijo pot, nazaj ozirajočega te vabi pred tvojimi očmí razprosteno nomensko polje in deleč gori okrog visoki verhovi bohinskih gorá, da bi se vernil, pa nikar! — le nekoliko se še potrudi in spenjaj prek skalnatega in stermega obrežja, skrita dolinica se ti nenadoma na desno odprè in v hipu ti pokaže štiri slapove Zaveršnice.

Kaj tacega, kakor se tù na tako skritem kraji očém popotnikovim odgerne, preseže človeško domišlijo. Tiha in divja podolgo-okroglasta dolinica leží pred teboj. Zarobljena je visoko gori krog in krog z zelenim gajem, z njega pa

bobnijo štirje poglavitni viri in slapi. Pervi na desno se drača po poševni, z mahom in rušnjo obraščeni skali in se proti dnu razcepi v 3 curke. — Koj naprej se prične sivi rob, kakih 8 sežnjev visok, in raz njega bobní drugi, narbolj vodnati vir. Že pri verhu se njegova voda loči; desni curek se spuša v polni moči proti ravnini, tù pa se mu precej visoko nasproti dviguje okroglasta skala, na ktero pada, se na nji v tisočero jagod razbije ter jo okrog in okrog z mokro tančico objema, — levi curek pa se koj naverh roba razprostí v širokega zagrinjala obliko, in enak gostemu naličju rujavkasti rob zakrivaje svoje svetle kapljice proti ravnini pošilja. — Tretji vir ravno v koncu dolinice naravnost čez stermo skalo v ravnino šumljá in je zopet kaj lep; četerti pa že od leve izvira, je pervemu precej enak, le da se precepi proti dnu v dva stremena.

Vsa ta voda se v znožji dolinice v en potok zedini, se tù skoz skalnato strugo semtertje vije in urnega teka proti ravnini hití. Divjost je tukaj v pravem pomenu besede domá, tako, da skoraj opominja nekoliko na začetek sveta. Staro in trohljivo drevje leží semtertje in kaže, da so ljudjé, akoravno ne stanujejo deleč odtod, vendar malo v ta skriti kraj zahajali. Akoravno pa more človek, ako hoče do konca dolinice priti, laziti ob stermih bregovih in skakati po skalah, ki so med potokom nakupičene, vendar daje to okolici neko posebno mikavnost. Težko pa bo vendar to dolgo tako ostalo, ker je skakanje po poljskih skalah nekako nevarno in tudi obleka preveč terpí; toraj bi bilo dobro in v prid potovajočim, ako bi se pripravna pot v dolinico naredila, in saj dve lične bervi čez potok postavile. Zanašaje se na domoljubje mnogih v Bohinji za občni prid vnetih in marljivih gospodov smemo upati, da se bo to v kratkem zgodilo; posebno pa bi to skerb priporočili častitemu gosp. Zaveršniku, po kterem je slap ime svoje dobil. — Ko bojo omenjena steza in bervi izdelane, se smé vsakemu ptujcu priporočiti, naj obiše ta kraj.

Končaje te verstice pa se še očitno zahvalujem tistim trem verlim dijakom iz Bistrice in stare fužine, ki so me prijazno do Zaveršnice spremili; priporočam pa tudi prijaznega fanta Janeza Zupan-a Ševljevega iz Nomena, ki nam je za mali dnar z velikim veseljem pot v skrito dolinico pokazal.

Rad bi se bil še oziral po Bohinji, zakaj vkljub večkratnega popisa ima ta oddelek Krajnskega še imenitnost obilno, pa mnogokrat nam čas tako terdo zapoveduje, da narboljša volja omagati mora. Za letos je pa že tudi po planinah laziti prekasno, toraj, ako Bog dá, kaj več o tem prihodnje poletje. J. Levičnik.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Sekolovskega na Štirskem 1. okt. h.— Potuje po mili domovini naletí človek na dosti blagega, kar mu serce razveseljuje, pa tudi na mnogo napačnega, kar celó solze vabi. Konec velikega serpana sem prigodno prišel k preskušnji v neko prostonarodno učilnico, kjer je učnik pervega razreda svoje učenčiče prav gladko v glaskovanji in branji po novi sostavi izuril ne opustivši nikjer popolnega razumka (kar se je doslej redko dogajalo). Bog vam plati gosp. K.! V drugem razredu pa se mi ni dopadlo brezrazumno nemško branje, potem, da se slovensko nič bralo ni v tisti učilnici, kamor Nemci svojo detco pošiljajo slovenščine se učit, in da se nemška slovnica in tudi nekoliko slovenske še ravno tako neporabno in klepetavno izprašuje, kakor pred deset leti, česar gospodje šolski nadzorniki ne bi smeli odobravati, temoč po svoji vésti in dolžnosti takim napakam v okom priti, ako jim je le nekoliko mar za prosveto našega ljudstva. Poprek smo dolžni v imenu naroda terjati natanjšo izpolnjavo novejših šolskih predpisov in zakonov. Tudi moramo povedati, da je lani bilo na Štirskem ukazano, slovenščino ne samo po glavnih učilnicah na Slovenskem razlagati, temuč tudi kak predmet, postavimo, zgodovino v slovenskem jeziku učiti; pa doslej se je ta ukaz slabo izpolnoval in neke spričevala imajo iz slovenskega jezika —. Ne verujemo, da bi se za černih potezov voljo zakoni razglaševali! Koga pa bi zato krivili?

O priliki novih meš (maš) sem slišal propovednike (pridigarje), kterih nekteri so dobro, prikladno in okolnostim primerno kakor tudi precej slovniško govorili, nekteri pa, žalibog! so leta 1856 strašen metež slovniških in govorniških jarcov nastreljali, da se bogme! količkaj izobraženemu kerščeniku grostí take nespretnosti poslušati. Pri nas še se dosti propovednikov nahaja, kteri ne marajo ne za slovnico, ne za národni golč, ne za govorniški red,—pa vendar vsako nedeljo in svetek Božjo besedo razkladajo. Kaj bi Nemci rekli, ako bi se pri njih taki nepravilniki po propovednicah spenjali? Sej sv. cerkev ni naša mačoha, ampak tudi prava mati. Priporočujemo jim živo preblage in pravične besede prezvišenega knezovladika gg. S.: „Duhovniki razkladajte povsod Božjo besedo v knižnem jeziku!“ Ta sovet dobijo vsako leto novoposvečeni mešniki. Ako se jim ne rači slovnice prebirati, naj se lotijo marljivo „Novic“, iz kterih se igraje lehko materščini jezik privadi. Toisto sovetujemo vsem hervatsko-slovenskim samostanom, da se tista odurna trijezična mešanica odstrani.

Letina nam je prav dobro poslužila, sosebno obilo bratvo obetajo ljutomerski vinogradi, posvarjenja pa so vredni gornji Haložani, kteri ali so že obrali ali ravno berejo.

Iz Beržeča v Istri 27. sept. — Nihče ne misli več pri nas na smrekovico (pijačo iz brinja) ali na kakošno drugo mešanico, ktero so v mnozih krajih zavolj pomanjkanja tertne (lozne) kapljice rabili v veliki sili to leto; obdarovala nas je roka Božja z dosti dobro vinsko letino. Zares rano (zgodaj) smo to leto začeli tergati, tako, da sv. Mihel bo našel komaj še kaj grojzdja po vinogradih; vendar se nadjamo prav dobrega vina, ker čez navado zgodaj je letos grojzdje dozorelo. Sploh se more reči, da smo dosihmal na pol več sodov (bačev) napolnili od lani; tako so v tergu Vodinjan-u lansko leto okoli 1000 barigel (barigla po 52 bokalov) napravili, letos pa 2000 barigel; blizo tisoč barigel ga jim je pa toča (grad) pokončala, ktera je mesca augusta okoli Pule strašno razsajala in mnogo škode učinila revežem, kterim je tudi suša veliko kruhka vzela. Začeli so tudi kerčmarji ceno vina poniževati, čeravno neradi, pa ker ga bo precej dosti, se nadjamo bokal po 12, 16 kr. piti. — Govorí se, da pri sv. Matiji, dobro uro od Reke, na cesarski cesti iz Reke v Terst, bojo napravili zalogo unanjih vin (Wein-Lager) vsake verste in cene. Tudi za nas bi bilo to prav dobro, ker pretekle tri leta smo bili, tako reči, brez vina. Ako kdo naših častitih bravcev od tega kaj več vé ali bode zvedil, prosimo, naj nam po „Novicah“ na znanje dá. — Cena olja je poskočila že na 24 kr. funt, ki je veljal v začetku le 16 do 20 kr.; je tedaj to znamenje, da je letošnja letina za olje slabeja memo lanske. Od krompirjeve bolezni se nikjer nič ne čuje; ljubi sad je prav lep; zelja (kapusa), repe, korenja (merlina) pa bo manj od lani, čeravno je vse to v nekterih krajih še dosti lepo; tudi ajde se vidi pri nas semtertje in kaže dobro. — Čbele, če tudi jih je pri nas malo, so nam kaj draga živalica; letošnji medéni pridelk je pičlo srednji. — 4. dan t. m. smo pervikrat to poletje vidili iz našega primorja sneg na juliških planinah zgor Reke, pred 14 dnevi pa drugikrat, pa je bilo tudi merzlo. Češki vremenski prerok gosp. Puberl je (v 62. listu „Novic“ oznanjeno) vreme za pretečeni mesec azgust po naši skerbni vsakdanji pazljivosti za naše primorje skorej prav natanko zadel; konec tega mesca nam dobro dež polje zaliva in moči. — Nepričakovana novica iz Istre v 73. listu „Novic“, da se bode kmetijska družba v Pazinu osnovala, nas je jako razveselila. Le verlo naprej, dragi bratje! Mislim, da se bode semo in tamo pomoč našla, to dobro in vse hvale vredno željo skupno „viribus unitis“ na noge

spraviti. Davno že je bilo takega družtva potreba — al to je, da se je le spavalo dosedaj. Jak. Sajovec,
družb. c. k. kmet. dr. na Kranjskem.

Skedenj pri Terstu 27. sept. —*— Po ukazu častitega tukajšnega šolskega nadzorništva je bilo pri nas obletno očitno šolsko izpraševanje še le včeraj in sicer dopoldne v pervem, popoldne pa v drugem razredu. Med mnogimi veljavnimi gospodi, ki so tukajšno šolo pri tej priložnosti s svojo nazočnostjo počastili, nas je posebno ganilo, tudi našega milostivega škofa zagledati, ki so, da bi se napredka šolske mladosti toliko več prepričali, čeravno ne pri najboljšem zdravji, vendar zjutraj in popoldne do tukajšne šole se potrudili, pri šolskem izpraševanji zdaj tega, zdaj unega pričujočih učencov in učenk po imenu poklicati in z lastno prijazno besedo izprašavati blagovolili, ter s tem očividno dokazali, kako močno Jim je mar za dobro izrejo mladosti brez vsega izjema. Po končani očitni skušnji, pri kteri so se otroci, posebno drugega razreda posebno dobro obnašali, so se danes navadne šolske darila delile. Nar popred se je šolska mladina k slovesni božji službi, in po tej v lepo ozaljšano izbano podala, kjer je je tukajšna tovaršija godcev pričakovala. Slovesnost, ktero tudi so milostljivi škof s svojo visokočislano nazočostjo povišati blagovolili, se je z godbo in odpevom pervih dveh stavkov „cesarke pesmi“ začela. Po obdarovanji najpridniših učencev in učenk, pri kterem so fantje večidel bukvice „Zvedeni kmet“, deklice pa razun lepih molitevnih bukvic tudi svilnat škapulir iz rok milostivega škofa prejeli, so visoko vredni gospod s krepko besedo pridne šolarje in šolarce k verlemu napredovanju, mlačne pa in nemarne k poboljšanji opominjevali. Potem je šolska mladost še dva zadnja stavka „cesarske pesmi“ odpela in mestna muzika k slednjemu še lepo popotnico zapiskala. — Tako je minula ginljiva šolska slovesnost, ktere kratki popis sklenemo s polnim zaupanjem, da bo v mehkih in občutljivih sercih blage mladosti mnogo lepih sklepov k pridnemu napredovanju, v stariših pa k marljivemu pošiljanju svojih otrok v šolo in skerbni domači izreji obudila.

Novičar iz raznih krajev.

Zopet se bojo lotili nove železnice; po višjem sklepu od 28. p. m. so presvetli cesar dovolili napravo železnice v Potisji (Theiss-Eisenbahn). — Iz Kotora se piše, da knez černogorski misli iz Cetinja v Terst priti k našemu cesarju, kterega prihod je po „Triest. Zeit.“ perve dní prihodnjega mesca gotov. — 2. dan novembra doseže maršal Radecki 90. leto svoje starosti. — Ena naj važniših novíc je pismo, ki ga je 2. p. m. mesca knez Goršakov, novi ruski minister unanjih oprav, ruskim poslancem pisal, ker v tem pismu razlaga pravíla, po kterih se bo vprihodnje ruska vlada v unanjih zadevah ravnala. Rusija želí — pravi knez — z vsemi vladami prijazna ostati in naj naravniši pot k temu je, da v nobeni zadevi, ktera se tiče javnega prava v Evropi, ne zakriva svojih misel; zato poprime sedaj besedo, da odkrije napake, ki se godé gerški vladi, in stiske, s kterimi pestite zapadne vladi napolitansko. Da ptuje armade še dalje oblegajo Gerško, ni prav, in le sila močnejega zoper slabejega je to, kar počenjate zapadne vladi zoper kralja napolitanskega. Zaveza tistih vladarjev — pravi Goršakov na dalje — kteri so z nami vred se za tiste pravíla poganjali, kterim se ima Evropa za 25letni mir zahvaliti, je razderta; naš visoki vladar ni tega kriv; okoljšine sedanje so nas oprostile, da zamoremo vprihodnje spet popolnoma po svoji volji ravnati. H koncu tega razglasa pravi knez Goršakov, da politika rusovska ni sebična in da ne sega po ptujih deželah, ampak da blagor domači je nje cilj in konec. — Da tak ojster pretres homatij gerških in napolitanskih ni po volji angležki in francozki vladi, se bere v telegrafnih pismih iz Londona in Pariza, vendar terdijo vse enoglasno, da to ne bo motilo angležke in francozke vlade v nju početji. Prezreti pa vendar tudi ni, da take važne besede ne bojo brez vspeha do kralja napolitanskega, ker so voda na njegov mlin, in da tudi vlada francozka in angležka bote enmalo rahlejše postopale v svoji sili, kar se že iz tega vidi, da vojskine ladije v Toulonu že več dní pripravljene čakajo ukaza, odriniti proti Napolitanskemu. Dokler pa ne pride avstrijanski poslanec Martini iz Napolja „z zadnjo besedo“ nazaj, ne bo nič. Kralj napolitanski je še zmiraj v Gaeti. — Razpertije zastran besarabiške meje med Rusijo in Moldavo so poravnane; ruska vlada bo odstopila Bolgrad Moldavi. — Iz Turčije so se te dní zvedile važne novice; ena je, da se turška vlada brani pismo podpisati, ktero ima dovoliti prekop ožíne sueške; druga, da čedalje več turške armade se zbera v Antivari, ki ima udariti nad Černogorce, in tretja (čisto nova), da se je Omerpaša zameril sultanu in da zatega voljo prebiva sedaj v neki vasi. — Za gotovo se terdi, da pravda Černogorska in Neuenburžka se bo predložila v rešenje parižki konferencíi. — Ne le prodaja cerkvenih, temuč tudi soseskinih in šolskih lastnin se bo ustavila na Španjskem; novi minister Salavaria, ki je sedaj nastopil ministerstvo dnarstva, je že 68. španjski dnarstveni minister od leta 1833! — Od velike pojedine, ki jo je car ruski ob kronanji svojemu napravil ljudstvu v Moskvi, se sliši, da iz 30 vinotočev so točili vino; za obed je bilo 300.000 gostom pripravljeno: 450 pečenih volov, 4600 telét, 3800 jarcov, 30.000 piščet, čez 5000 gnjat, neštevilno klobas, mnogoverstne pekárije na cente in druzih jestvín na kupe; da tudi vodke (žganja) ni manjkalo, se samo po sebi razume. — Po „Czasu“ razglašena novíca zastran vpeljave Gregorjevega koledarja na Rusovskem zadeva le avstrijanske dežele gerškega verozakona. — V Parizu še zmiraj zaperajo nepokojneže; na več krajih so bili po ulicah unidan nabiti draživni listi: „bolji kup kruha! cenejše stanovanja! bolji kup življenje ali pa — kugle!“ — V Nici na Sardinskem, kjer je tudi pozimi kaj prijetno milo vreme, delajo velike priprave za stanovanje rusovske cesarice-vdove, ktera zavolj bolehnosti tù sem pride; govorí se celó, da bi se utegnil tukaj sniditi naš, rusovski in francozki cesar.

Tolažba.

O človek, ne žaluj,
Ubogi človek, ne zdihuj!
Le malo ur ti je še dano,
In smert zaceli slednjo rano;
Z veseljem je tedej včakuj!
V dnu hladne jame, pod gomilo
Se ti bo serce vpokojilo;
V nji cvete mir, mir — serca lék
Za večni vék.

Sej Bog je Bog močán
In vsem stvarém v ljubezni vdan,
On vse solzice naše šteje,
In up, ki nas v nesreči greje,
Je dar njegov z nebes poslan.
V nebó, v obljubljeno deželo,
Med izveličancov kerdelo
Nas vabi z množ'co bolečin
Iz solz dolin.

In nuj in stisk druhal,
Ki jo je v varstvo ti odbral,
Da b' te mem brezdna strasti vodil,
Da b' po pravici varno hodil,
Mu gori drago boš prodal.
Jok, ki se ti 'z očí utrinja,
On v biser blagosti spreminja;
In iz nadlog, z bodečih kron
Raj spleta on.

Raj spleta 'z bolečin;
In sam človekov Bogosin
Je šel spet v svoje veličastvo
Le skozi križnih nuj napastvo,
V težavi, v slavi naš pervín.
Cvet naših nuj je nočna senca
Vzpored nja križa, ternjovenca;
Nju cvet je sončnojasni cvét:
Odrešen svét.

Tedaj ne izdihuj,
Ubogi človek ne žaluj,
Če Bog s terpljenjem te obiše
Posred svetá al v kotu hiše;
Sred britkih nuj zvestó pomnuj:
Da cvetje stisk, težav, terpljenja
Nam obrodí kdej sad življenja,
Da cvete unstran groba lék
Za večni vék! Rodoljub Ledinski.

Pogovori vredništva.

Gosp. J. S. v B.: Opombico zastran „vlašk. jez.“ bomo dostavili, in tako, mislimo, bo dosti. Sicer pa prosimo večkrat kaj.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.